

ПРОЛОГ

Зі щоденника доктора Лестера Шіана
3 травня 1993 р.

Ось уже кілька років мої очі не бачили того острова. Во-
станне це було на яхті в друга, коли ми доплили аж до
зовнішніх меж бухти. Тоді я побачив його здаля, поза ме-
жами внутрішнього кільця. Недбалим мазком олії по не-
бесному полотну, він лежав, закутаний у літній серпанок.

Уже більше двох десятиліть не ступала там моя нога,
проте Емілі й досі (часом жартома, а інколи — ні) при-
казує, що не впевнена, чи я взагалі колись повертався
звідтіль. Одного разу сказала навіть, що час для мене —
не більше ніж набір закладинок, за допомогою яких я пе-
ресуваюся текстом свого життя, раз по раз вертаючись
до подій, що в очах спостережливіших із моїх колег по-
значають мене як носія усіх ознак класичної меланхолії.

Може, й правду каже Емілі. Вона рідко помиляється.

Та незабаром я втрачу і її. Лікар Екслорд повідомив
мені в четвер, що це лише питання часу, і порадив від-
правитися в подорож, про яку я вже давно говорив. По-
дивитися Флоренцію, Рим та Венецію навесні. «Бо, Ле-
стере, — додав він, — у вас і в самого кепський вигляд».

Мабуть, так і є. Аж занадто часто я гублю речі — осо-
бливо окуляри. І ключі до машини. Коли заходжу в крам-
ницю, забуваю, по що прийшов, а на виході з кінотеатру
не можу згадати, що допіру дивився. Тож коли й правда,

що час для мене — це набір закладинок, мені часом зда-
ється, ніби мою книгу добряче струсонули, аж із неї ви-
сипалися всі поживклі папірці, картонки від сірникових
пачок і розплющені коктейльні соломинки, а загнуті ку-
ти сторінок розрівнялися.

Тому я мушу все записати. Але змінювати текст, щоб
вигідніше подати себе, я не буду. Ні і ще раз ні. Він би
цього не дозволив, бо щоб так ненавиділи брехню, як
він — хай і по-своєму, — я зроду не бачив. Тому я лише
прагну зберегти текст, перенести його з поточного схо-
вища (котре, правду кажучи, уже трохи протікає й трук-
не) на ці сторінки.

Ешкліфська лікарня стояла посеред центральної рів-
нини північно-західного краю острова. Розташування бу-
ло вельми вигідне. Вона аж ніяк не скидалася на заклад
для душевнохворих злочинців, ба, ще менше — на вій-
ськову казарму, якою була до того. Більшості з нас вона
радше нагадувала пансіон. Упритул до головного корпу-
су у вікторіанському будинку з мансардою мешкав дирек-
тор закладу, а біля нього в гарненькому тюдорському за-
мочку, де колись квартирував командувач союзницьких
сил північно-західного узбережжя, оселився головний
лікар. Було на території й житло для персоналу: лікарі —
у химерних, критих дранкою хатинах, а санітари, охоро-
на й медсестри займали три приземкуваті гуртожитки із
шлакоблоку. Подвір'я головного корпусу прикрашав га-
зон, стрижені кущі, розлогі тінисті дуби, сосонки, клени
та яблуні, з яких восени, відскакуючи від верхівки муру,
осипалися на траву плоди. А посеред двору, оточена дво-
ма цегляними прибудовами в колоніальному стилі, сто-
яла сама лікарня — будівля з великих чорних каменів
і граніту. Позаду починалися скелі, заплава і довга долина,

де за кілька років після революції виникло колективне господарство, та скоро занепало. Посаджені там дерева — персики й аронії — вижили, але більше не родили, а в самій долині нерідко вили нічні вітругани.

На виступі південної скелі острова стояв форт, який був там задовго до прибуття перших медиків і стоїть донині. За ним — маяк, що не використовувався від часів Громадянської війни, бо в ньому зникла потреба після будівництва Бостон-лайту.

Із моря острів був майже непомітний. Спробуйте уявити його таким, яким Тедді Деніелз побачив одного тихого вересневого ранку 1954 року: тоненька риска посеред зовнішньої бухти. Та й хто б міг подумати, що то острів. «Навіщо він там?» — вірогідно, замислився він. Навіщо він там?

Найчисленнішими представниками тамтешнього тваринного життя були щури. Вони сновигали серед кущів, бігали рядками по нічному берегу, здиралися на валуни. Були серед них і такі, що виростали до розмірів камбали. За кілька років після подій тих дивних чотирьох днів пізнього літа 1954 року я взявся спостерігати за поведінкою щурів із ущелини в скелі на північному березі й із великим подивом виявив, що деякі з них намагаються доплисти до острова Паддок — кам'яної брили, оточеної кільцем піску, що по двадцять дві години на добу проводила під водою. А як з'являлась на годинку-другу, коли відплив досягав найнижчої точки, тварини, зграйками не більше десяти голів, інколи намагалися добутися до неї. Проте завжди їх відносила назад течія.

І хоч я пишу тут «завжди», насправді це не зовсім так. Один пацюк таки доплив. Один раз. Це було в ніч другої осінньої повні — у жовтні 1956-го. Я бачив, як по піску побігло його схоже на чорну туфлю тільце.

Або ж так я думаю. Емілі, з якою ми познайомилися на острові, сказала б: «Лестере, ти не міг цього бачити. Це занадто далеко».

І тут її правда.

Та я все одно знаю, що бачив, як товста широка чорна туфля бігала по піску світло-сірого кольору. Він уже почав зникати під водою, бо течія звернула і почала поглинати Паддок, а з ним, припускаю, і щура — бо щоб він вертався, я не бачив.

Проте тої миті, спостерігаючи, як пацюк біжить бережком (а я готовий запрягнутися, що бачив його навіть із такої відстані), я подумав про Тедді. Про нього та його бідолашну дружину Долорес Шаналь, і про кошмар, який обрушили на нас Рейчел Соландо та Ендрю Леддіс. Тоді мені здалося, що коли б Тедді сидів біля мене, він би теж побачив щура. Закладаюся.

Мушу додати, що Тедді зробив би ще дещо.

Він би заплодував.

ДЕНЬ ПЕРШИЙ. РЕЙЧЕЛ

1

Батько Тедді Деніелза був рибалкою. У тридцять першому, коли Тедді було одинадцять, банк забрав у нього човна, і решту свого життя чоловік провів, наймаючись до інших капітанів, коли у тих бувала робота, а коли не було — розвантажуючи судна у доках, після чого вертався додому о десятій ранку, сідав у крісло і втуплював невидючий погляд своїх чорних очей у власні руки, час до часу бурмочучи щось про себе.

Якось батько взяв Тедді на риболовлю до островів, коли хлопець був ще геть малий і помочі від нього було обмаль. Усе, на що він був здатен — це розплутувати жилки й відв'язувати гачки. Кілька разів різався, і на пучках виступали червоні крапельки крові, які розтікалися по долоні.

У море вийшли ще затемна, а коли сонце нарешті показалося з-за небокраю, то залило холодним білим світлом морську гладінь, і з сірих досвітків виринули острови, що тулилися один до одного, наче спіймані на гарячому.

Уздовж берега одного з них Тедді побачив крихітні хатинки пастельного кольору, на іншому — занедбаний кам'яний маєток. Батько показав йому в'язницю на острові Дір і величний форт на Жоржі. На Томпсоні серед височенних дерев сновигало птаство, трелі від якого дзеленчали, як град по склу.

А далі за ними лежав схожий на уламок іспанського галеона острів Западня. У той весняний день 1928 року він спочивав під товщею буйної рослинності, а форт, що стримів на найвищій його вершині, стояв під грубою шапкою моху, подушений виноградною лозою.

— А чому Западня? — спитався Тедді.

Батько стенив плечима:

— Вічно ці питання. Ти ними й мертвого діймеш.

— Так, але чому?

— Буває, назва сама прилипає до місця. Пірати, мабуть, назвали.

— Пірати?

Таке Тедді сподобалося. Він миттю уявив їх: кремезних чоловіків із блискучими шаблями, у пов'язках на око і високих чоботях.

Батько сказав:

— Колись вони ховали там скарби.

Провівши рукою уздовж небосхилу, додав:

— Серед цих островів вони ховалися і закопували своє золото.

В уяві Тедді миттю постали переповнені скрині, з яких аж сиплються монети.

Трохи пізніше його знудило — сильно і кілька разів. Потоки чорного місива стікали в море по борту човна. Це здивувало батька, адже блювати Тедді почав аж за кілька годин від виходу в море, коли поверхня вляглася й спокійно поблискувала на сонці. Він ще сказав тоді:

— Усе гаразд. Уперше так завжди буває. Не страшно.

Тедді кивнув і витер рот ганчіркою, яку подав йому тато. А той повів далі:

— Буває так, що хитавиці не відчуваєш, поки вона не пробереться всередину.

Неспроможний пояснити татові, що шлунок йому повертає не від хитавиці, Тедді ще раз кивнув. А все через обшир води, що розходилась навколо них, аж доки не лишалось зовсім нічого, крім неї. Тедді здавалося, що скоро вона поглине й небо. Досі йому навіть на думку не спадало, що вони тут цілком самі.

Кивнувши, він підняв мокрі червоні очі на батька, а той сказав:

— Усе буде гаразд.

Тедді спробував усміхнутися.

Улітку тридцять восьмого батько вийшов у плавання з бостонськими китобоями і не повернувся. Уламки корабля наступної весни винесло на пляжі Нантаскет, що в Галлі, рідному місті Тедді. Шмат кіля, миска з вигравіюваним іменем капітана, бляшанки томатно-картопляного супу та кілька погнутих, дірявих пасток на омарів.

Похорон чотирьом рибалкам провели у церкві святої Терези, що стояла майже впритул до того самого моря, яке забрало стільки її прихожан. Стоячи біля матері, Тедді слухав спогади про капітана, його першого помічника і третього рибалку — старого морського вовка Джила Рестака, що не давав спокою відвідувачам міських барів, відколи повернувся з Великої війни з розтрощеною п'яткою і повною головою страшних спогадів. Щоправда, як зауважив один із барменів, яких він часто доймав, смерть прощає все.

Власник судна Нікос Коста визнав, що заледве знав батька Тедді, котрого найняв у останню хвилину, після того як один з основних членів екіпажу зламав ногу, випавши з кузова вантажівки. Та навіть попри те, капітан високо про нього відгукувався і повторював, що все місто знає про роботящість цього чоловіка. Хіба це не найвища похвала людині?

У тій церкві Тедді згадував день на батьковому катері, бо після того разом у море вони більше не виходили. Тато обіцяв повторити, але Тедді розумів, що він каже це, лише аби його синові було хоч чим пишатися. Він так ніколи й не визнав, що трапилося того дня, але дорогою додому вздовж вервечки островів, яку з одного боку замикав Западня, з іншого — Томпсон, а місто на обрії було настільки ясним і близьким, що здавалося, ніби можна взяти і підняти за шпиль один із будинків, між ними пробіг особливий погляд.

— Це море, — промовив батько, стоячи на кормі й поглядуючи Тедді по спині, — одні до нього звикають, інших воно забирає.

І тоді він обдав Тедді таким поглядом, що малий одразу зрозумів, до якої категорії людей належить.

Щоб добутися туди у п'ятдесят четвертому, вони сіли на пором із міста, який провіз їх крізь лабіринт інших, таких же крихітних забутих острівців — Томпсон та Мальовничий, Виноградний і Мугир, Рейнфорд і Довгий, — що стриміли край моря непривітними, порослими гачкуватими деревами, піщаними купинами та білими, як кості, каменюками. Єдиним регулярним рейсом того порома була доставка продовольства по вівторках і четвергах, тому в трюмі його не було нічого, крім металевого листа, постеленого на всю підлогу, та двох сталевих лавок попід вікнами. До підлоги лавки кріпилися болтами, по боках до них були пригвинчені товсті чорні стовпи, з яких на снапах ланцюгів звисали кайданки.

Того дня поромом везли не пацієнтів у лікарню, а лише Тедді з його новим напарником, Чаком Оулом, кілька брезентових мішків із поштою та пару ящиків ліків.

Мандрівку Тедді розпочав навкарачки перед унітазом, виблювавши, коли двигун зачакхав, загуркотів, і в ніс йому